

УДК 377:37.091.12:004

Олександр Гуменний, кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник відділу
наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти,
Державна науково-педагогічна бібліотека України
ім. В. О. Сухомлинського, м. Київ, Україна

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНО-ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Анотація. У матеріалах доповіді розглянуто проблему розвитку професійно-цифрової компетентності викладачів закладів професійної освіти в умовах цифрової трансформації освітнього середовища. Обґрунтовано необхідність удосконалення професійної діяльності викладачів через інтеграцію сучасних цифрових технологій, цифрових платформ та інноваційних педагогічних рішень. Охарактеризовано структурні компоненти професійно-цифрової компетентності, педагогічні умови її розвитку та можливості використання цифрового середовища Smart EcoSystem і платформи Microsoft Teams для забезпечення безперервного професійного розвитку. Визначено перспективи підвищення ефективності професійної підготовки педагогічних працівників в умовах цифровізації освіти.

Ключові слова: професійно-цифрова компетентність, викладачі закладів професійної освіти, цифрова трансформація освіти, Smart EcoSystem, Microsoft Teams, цифрове освітнє середовище.

Abstract. The paper considers the problem of developing the professional and digital competence of vocational education teachers under conditions of digital transformation of the educational environment. The necessity of improving teachers' professional activities through the integration of modern digital technologies, digital platforms, and innovative pedagogical solutions is substantiated. The structural components of professional and digital competence, pedagogical conditions for its development, and the possibilities of using the Smart EcoSystem environment and the Microsoft Teams platform to support continuous professional development are characterized. Prospects for increasing the effectiveness of professional training of teaching staff in the context of educational digitalization are determined.

Keywords: professional and digital competence, vocational education teachers, digital transformation of education, Smart EcoSystem, Microsoft Teams, digital educational environment.

Сучасний етап розвитку освіти характеризується масштабними процесами цифрової трансформації, що супроводжуються активним упровадженням інформаційно-комунікаційних технологій у професійну діяльність педагогічних працівників. Цифровізація освітнього середовища сприяє зміні традиційних підходів до організації навчального процесу, удосконаленню методів педагогічної взаємодії, розширенню можливостей доступу до освітніх ресурсів і створенню нових механізмів професійного розвитку викладачів. У сучасних умовах професійна діяльність педагогічних працівників дедалі більше орієнтується на використання цифрових платформ, хмарних технологій, систем управління навчанням та інструментів мережевої комунікації [1].

Для закладів професійної освіти зазначені процеси набувають особливої значущості, оскільки підготовка конкурентоспроможних фахівців передбачає використання сучасних технологічних рішень і формування цифрової культури всіх учасників освітнього процесу. За таких умов професійна діяльність викладача вже не обмежується передаванням навчальної інформації, а охоплює проєктування цифрового освітнього контенту, організацію інтерактивної взаємодії, здійснення освітньої аналітики та забезпечення індивідуалізації навчання [2].

У зв'язку із цим актуалізується проблема розвитку професійно-цифрової компетентності викладачів закладів професійної освіти. Професійно-цифрову компетентність доцільно розглядати як інтегративну професійну якість особистості, що поєднує мотиваційно-ціннісні установки, професійні знання, цифрові навички, здатність до професійної комунікації, рефлексії та творчого використання цифрових технологій у професійній діяльності [3].

Наведене трактування професійно-цифрової компетентності дозволяє розглядати її не як сукупність окремих цифрових знань і навичок, а як цілісне професійно-особистісне утворення, що формується у процесі безперервного професійного розвитку викладача та визначає готовність викладача до професійної діяльності в умовах цифрового освітнього середовища [3]. Динамічність

технологічних змін, розвиток цифрового суспільства та трансформація сучасних освітніх практик зумовлюють необхідність системного осмислення цього феномену [1].

Аналіз сучасних наукових підходів до цифровізації професійної освіти засвідчує, що професійно-цифрова компетентність є складним багатокомпонентним утворенням, розвиток якого відбувається під впливом педагогічних, технологічних, організаційних та особистісних чинників. Ефективність професійної діяльності викладачів залежить не лише від рівня володіння цифровими інструментами, але й від здатності інтегрувати їх у професійну діяльність, здійснювати цифрову комунікацію, проводити рефлексивний аналіз результатів діяльності та проектувати інноваційні освітні рішення [2]. У зв'язку з цим професійно-цифрову компетентність доцільно розглядати як інтегровану систему взаємопов'язаних компонентів, структура яких представлена на рис. 1.

Рис. 1. Концептуальна структура професійно-цифрової компетентності викладачів закладів професійної освіти

Як представлено на рис. 1, професійно-цифрова компетентність викладачів закладів професійної освіти характеризується складною внутрішньою структурою,

компоненти якої перебувають у постійній взаємодії та взаємозумовлюють ефективність професійної діяльності в умовах цифровізації освітнього середовища. Кожен із визначених компонентів виконує окрему функцію у процесі професійного розвитку викладача, тоді як їх сукупна взаємодія забезпечує цілісність формування професійної готовності до використання цифрових технологій у педагогічній діяльності.

У сучасних умовах цифрової трансформації освіти важливого значення набуває не лише визначення структурних складників професійно-цифрової компетентності, але й створення технологічного середовища для їх практичної реалізації. Ефективний розвиток професійно-цифрової компетентності потребує інтеграції сучасних цифрових платформ, хмарних сервісів, засобів цифрової комунікації та інструментів професійної взаємодії, які забезпечують підтримку безперервного професійного розвитку педагогічних працівників. У межах проведеного дослідження як інтегроване цифрове середовище професійного розвитку розглядається **Smart EcoSystem**, яке об'єднує цифрові ресурси, комунікаційні сервіси, засоби професійної взаємодії та інструменти освітньої аналітики. Практична реалізація окремих функціональних складників зазначеного середовища здійснювалася із використанням платформи **Microsoft Teams**, яка забезпечує організацію професійної комунікації, спільну діяльність, обмін цифровим контентом та підтримку професійного саморозвитку викладачів [3].

З огляду на це виникає необхідність деталізації змістового наповнення визначених компонентів, засобів їх реалізації в цифровому освітньому середовищі та очікуваних результатів професійного розвитку викладачів. Узагальнену характеристику складників розвитку професійно-цифрової компетентності в умовах використання цифрового середовища **Smart EcoSystem** представлено в табл. 1.

Як представлено в табл. 1, розвиток професійно-цифрової компетентності викладачів закладів професійної освіти характеризується комплексним поєднанням

взаємопов'язаних складників, кожен із яких виконує окрему функцію у системі професійного розвитку. Їх інтеграція в умовах цифрового освітнього середовища забезпечує формування цілісної професійної готовності викладача до здійснення педагогічної діяльності в умовах цифрової трансформації освіти.

Таблиця 1. Характеристика складників розвитку професійно-цифрової компетентності викладачів закладів професійної освіти в умовах цифрової трансформації освітнього середовища

Компонент професійно-цифрової компетентності	Зміст компонента	Засоби реалізації в цифровому освітньому середовищі	Очікуваний результат
Мотиваційно-ціннісний	Формування професійної мотивації до використання цифрових технологій, позитивного ставлення до цифрових змін	цифрові тренінги, вебінари, професійні спільноти, онлайн-курси	Підвищення готовності до професійного цифрового розвитку
Когнітивний	Засвоєння цифрових знань, методик використання цифрових технологій та сучасних педагогічних підходів	електронні освітні ресурси, цифрові бібліотеки, LMS-платформи	Розширення цифрових і професійно-педагогічних знань
Діяльнісно-технологічний	Практичне використання цифрових технологій у професійній діяльності	Microsoft Teams, цифрові платформи, хмарні сервіси, інтерактивні інструменти	Удосконалення цифрових навичок і практичних умінь
Комунікаційно-мережевий	Організація професійної взаємодії та цифрової комунікації	відеоконференції, онлайн-чати, мережеві освітні спільноти	Розвиток професійної комунікативної взаємодії
Рефлексивно-аналітичний	Аналіз результатів професійної діяльності та самооцінювання	цифрові портфоліо, аналітичні інструменти,	Розвиток навичок самоаналізу та професійного вдосконалення

Компонент професійно-цифрової компетентності	Зміст компонента	Засоби реалізації в цифровому освітньому середовищі	Очікуваний результат
		електронні системи оцінювання	
Інноваційно-проектувальний	Розроблення нових цифрових освітніх рішень і проєктів	Smart EcoSystem, цифрові конструктори, засоби штучного інтелекту	Формування здатності до інноваційної діяльності

Список використаних джерел

1. European Commission. *Digital Education Action Plan 2021–2027: Resetting Education and Training for the Digital Age*. Брюссель : European Commission, 2021. URL: [Digital Education Action Plan 2021–2027](#) (дата звернення 19.05.2026).
2. Ifenthaler D., Yau J. Y.-K. Utilising learning analytics for study success: reflections on current empirical findings. *Research and Practice in Technology Enhanced Learning*. 2020. Vol. 15, Article 2. URL: https://www.researchgate.net/publication/330456558_Utilising_Learning_Analytics_for_Study_Success_Reflections_on_Current_Empirical_Findings (дата звернення 19.05.2026).
3. Гуменний О. Д. Розвиток цифрової компетентності викладачів професійно-теоретичної підготовки в процесі використання цифрової платформи SMART EcoSystem for Students. *Професійна педагогіка*. 2025. № 1 (30). С. 221–230.